Kelan tilintarkastajat **Lausunto**

26.4.2017

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

Lausunto eduskunnan tarkastusvaliokunnan lausuntopyynnöstä O 21/2016 liittyen Eduskunnan budjetti- ja valvontavalta 1990 – 2010, Tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2016

Pyydettynä lausuntona ***raportista Eduskunnan budjetti- ja valvontavalta 1990–2020*** esitän seuraavaa.

Raportin sivulla 11 esitetyissä toimenpide-ehdotuksissa todetaan mm.

7. On ryhdyttävä selvittämään tarvetta laajentaa ja päivittää Valtiontalouden tarkastusviraston toimivaltuuksia vastaamaan erityisesti valtion budjettitalouden ulkopuolisen talouden merkityksen lisääntymisen sekä valtiontalouden kansainvälisen ja ylikansallisen kehityksen aiheuttamia valvonta- ja tarkastustarpeita (esimerkiksi suhteessa Kelaan, Suomen Pankkiin ja Finanssivalvontaan sekä sote-uudistuksen mahdollisesti mukanaan tuomiin uusiin tarkastustarpeisiin).

Kelan hallinnosta ja valvonnasta

Suomen perustuslain 36 §:n mukaan *eduskunta valitsee valtuutetut valvomaan kansaneläkelaitoksen hallintoa ja toimintaa sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.*

Kelan hallinnosta säädetään Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 2 luvussa.

Em. lain 4 §:n mukaan *eduskunta valitsee kaksitoista valtuutettua ja kullekin heistä yhden varavaltuutetun sekä hyväksyy valtuutetuille johtosäännön. Valtuutetut asetetaan vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä koko vaalikaudeksi.*

Kelan valvonnasta säädetään osana parlamentaarisesti valittujen valtuutettujen tehtäviä (5 §) sekä em. lain 6. luvussa, johon sisältyvät kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevat säännökset.

Kelan valtuutetut valitsevat vuosittain joulukuussa tilintarkastajat ja varatilintarkastajat. Näistä vähintään kahdella on oltava KHT- tai JHT-tilintarkastajan pätevyys. Vakiintuneen käytännön mukaan tilintarkastajia on valittu kahdeksan, ja etenkin varsinaiset tilintarkastajat ovat käytännössä olleet kansanedustajia. Kelan valvontatilintarkastuksen toimittajaksi valitun BDO Audiator Oy:n päävastuullinen KHT-tilintarkastaja ja hänen henkilökohtainen varahenkilönsä KHT-tilintarkastaja täyttävät Kelan tilintarkastajalta vaadittavan pätevyyden. Myös tilintarkastajien puheenjohtajalla on em. pätevyys.

Valtuutetut käsittelevät kalenterivuosittain vastuuvalvontatilintarkastajan esittelemän seuraavan vuoden valvontatilintarkastuksen suunnitelman.

Edellä mainitun johtosääntönsä mukaan valtuutetut vaativat Kelan hallitukselta selvitystä tilintarkastajien muistutusten johdosta ja tarpeen mukaan muistakin seikoista.

Kelan tilintarkastajista

Kelan tilintarkastajat suorittavat vuosittain varsinaisen vuositilintarkastuksen lisäksi jo tilivuoden kuluessa Kelan kassan, kirjanpidon ja tilitositteiden sekä tulojen, menojen ja sijoitusten tarkastuksia sekä muita valvonta- ja tarkastustehtäviä silloin, kun he katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi.

Kelan tilintarkastajien johtosäännön mukaan (2 §)

Tilintarkastajien tehtävänä on tarkastaa Kansaneläkelaitoksen hallintoa, omaisuuden hoitoa ja toimintaa. Tilintarkastajien tulee hyvän tilintarkastustavan mukaisesti tarkastaa:
1) onko Kansaneläkelaitoksen hallitus noudattanut toiminnassaan voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä;
2) onko Kansaneläkelaitoksen tilinpäätös laadittu Kansaneläkelaitoksesta annetun lain edellyttämällä
tavalla kirjanpitolain säännösten ja määräysten mukaisesti;
3) antaako tilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot Kansaneläkelaitoksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta; sekä
4) onko Kansaneläkelaitoksen kirjanpitoa hoidettu hyvän kirjanpitotavan mukaisesti.

Tilintarkastajat tekevät vuosittaisen toimikautensa ensimmäisessä kokouksessa tilintarkastajien johtosäännön 1 §:n 2 momenttiin perustuen päätöksen valvontatarkastuksen hoitamisesta. Valvontatarkastajan on annettava neljännesvuosittain tarkastuskertomus tilintarkastajille. Valvontatarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota asia- ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin.

Kelan tilintarkastajat saavat kunkin vuosineljänneksen valvontatilintarkastuskertomuksesta esittelyn käsitellessään sen kokouksessaan. Kertomukseen liittyvä lausunto valvontatilintarkastuskertomuksesta on silloin saatavilla. Tilintarkastajat kokoontuvat järjestäytymiskokouksensa jälkeen säännöllisesti ennen huhtikuussa pidettävää tilinpäätöskokousta.

Kelan hallintoa ja toimintaa valvovat kaikilta osin parlamentaarisesti valitut valtuutetut ja tilintarkastajat. Järjestelmä on toiminut vuosikymmeniä ja on koettu toimivaksi.

Raportin toimenpide-ehdotuksissa todetaan, että tarvetta Valtiontalouden tarkastusviraston toimivaltuuksien laajentamiseen ja päivittämiseen myös Kelaa koskien tulisi ryhtyä selvittämään. Raportissa on myös to-

dettu, että tarkastusvirastolla on sitä koskevan lain mukaan jo nykyisin oikeus saada Kelalta toiminnassaan tarvitsemansa selvitykset ja muut tiedot.

Kokemukseni Kelan tilintarkastajana toimiessani osoittavat, että nykyinen järjestelmä on toimiva ja vastaa eduskunnan budjetti- ja valvontavallan hyvää tasoa. Se on mielestäni valtiontalouden hoidon ja ohjauksen kannalta luotettava. Valvontajärjestelmä on ohjattu asianmukaisesti sekä luotettavasti. Eduskunnan valitsemat valtuutetut saavat vuosittain käsittelyyn Kelan tilinpäätöksen, jossa on mukana tilintarkastajien lausunto.

Hyväksi koen myös sen, että Kelassa on toimiva sisäinen tarkastus, joka on osana Kelan ohjaus- ja valvontajärjestelmää. Tilintarkastajilla on mahdollisuus saada tiedot myös mm. heidän havainnoistaan.

Selvitystyöhön ryhtyminen osana laajempaa kokonaisuutta on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Katson kuitenkin, että mahdollisia muutoksia harkittaessa tulee välttää päällekkäistä valvontaa ja tarpeetonta epäselvyyttä valvojien työnjaossa. Hyvin toimivaa luotettavaa järjestelmää ei ole tarvetta muuttaa, mutta kannatettavaa on, että huolehditaan valvonnan ajantasaisuudesta ja jaetaan enemmän tietoa siitä, miten toimintaa valvotaan.

Eeva-Maria Maijala
Kelan v. 2016 tilintarkastajien varapuheenjohtaja
kansanedustaja